

Το ερευνητικό ενδιαφέρον για τα μηνύματα της κινητής τηλεφωνίας

Από το να δαιμονοποιεί¹ κανείς τη σχέση των νέων ανθρώπων με τους εξελεγμένους κώδικες επικοινωνίας, είναι καλύτερα να προσπαθεί να τους καταλάβει. Τα μηνύματα μέσω κινητών τηλεφώνων δίνουν και παίρνουν, γραμμένα στο δευτερόλεπτο από δαχτυλάκια που χορεύουν ρυθμικά πάνω σε μικρά ή μεγαλύτερα πληκτρολόγια συσκευών και δίνουν μια **εικονική διάσταση** στην πιο απλή επαφή. Αριθμοί, σύμβολα, γραμματάκια πάνω στη γραμμή που υπαγορεύει ένα απόλυτο «πάντα σε επαφή». Και γιατί όχι άλλωστε; Όπως εξηγεί στην εφημερίδα «Repubblica» ο δρ. ψυχολογίας Ματέο Λαντσίνι, «η πλειονότητα των νέων δε σκέφτεται να υποκαταστήσει την πραγματική ζωή με την εικονική. Αντίθετα, η εικονική πραγματικότητα τους βοηθά να αποκτήσουν γνώση και αυτοπεποίθηση, για να αντιμετωπίσουν τον πραγματικό κόσμο». Ησυχάσαμε κι απ' αυτή την έννοια προσωρινά, κι ας μη θεωρούμε απολύτως φυσιολογικό το... αέναο, αθόρυβο (ευτυχώς) σεργιάνι πάνω στα πληκτρολόγια. Άλλωστε, όπως έδειξε έρευνα Ιταλών επιστημόνων, οι ίδιοι οι γονείς χρησιμοποιούν όλο και περισσότερο τα sms² για να πουν στα παιδιά τους ένα σωρό σημαντικά πράγματα, για τα οποία δε βρίσκουν τον χρόνο να μιλήσουν απευθείας.

Δεν είναι τυχαίο λοιπόν που η γλώσσα των sms απέκτησε από την πρώτη στιγμή ερευνητικό ενδιαφέρον. Ήδη έχουν εμφανιστεί μελέτες σε διάφορους επιστημονικούς κλάδους με αντικείμενο την επικοινωνία μέσω sms. Όμως, σε μια πρώτη φάση, δεν υπήρξε μεγάλος αριθμός **αυθεντικών μηνυμάτων**, από τα οποία να μπορούν οι επιστήμονες να εξαγάγουν ασφαλή και ολοκληρωμένα συμπεράσματα όσον αφορά τη γλώσσα των sms.

Στην Ελλάδα, το ερευνητικό πρόγραμμα «sms4science» **προωθείται** από δύο εργαστήρια του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης. Στόχος του είναι η συγκρότηση ενός εκτεταμένου και κατάλληλα επεξεργασμένου σώματος κειμένων από αυθεντικά sms που έχουν γραφεί στα ελληνικά ή και σε greeklish³. Το ελληνικό corpus θα είναι χρήσιμο σε κάθε κέντρο μελέτης της ελληνικής γλώσσας (πανεπιστήμια, ερευνητικά κέντρα) αλλά και σε εταιρείες ή φορείς που δραστηριοποιούνται στην αγορά των τηλεπικοινωνιών ή στο **περιθώριό** της (π.χ., πάροχοι

¹ Δαιμονοποιεί: αποδίδει σε κάποιον ή κάτι απόλυτα αρνητικές ιδιότητες.

² SMS (Short Message Service): κείμενα που διακινούνται μέσω των συσκευών κινητής τηλεφωνίας.

³ Η λέξη greeklish είναι συνδυασμός των λέξεων greek και English. Greeklish χρησιμοποιούν κυρίως οι νέοι όταν επικοινωνούν μέσω μηνυμάτων.

κινητής τηλεφωνίας, κατασκευαστές εξοπλισμού, εταιρείες νέων υπηρεσιών, διαφημιστικές εταιρείες κ.λπ.).

Είναι καλό αυτό τώρα; Κάθε φαινόμενο έχει την καλή και την κακή του πλευρά. Ας ξεκινήσουμε από την καλή. Ερευνητές του Πανεπιστημίου του Κόβεντρι μελέτησαν παιδιά ηλικίας μεταξύ 10 και 12 ετών, για να κατανοήσουν την επίδραση της γραφής μηνυμάτων μέσω κινητού στις γλωσσικές τους δεξιότητες και (προς μεγάλη έκπληξη πολλών) ανακάλυψαν ότι η χρήση των ιδιωτισμών των sms θα μπορούσε να επιδρά θετικά στην ανάπτυξη της ανάγνωσης. Επιπλέον, η έρευνα δεν εντόπισε κανένα **φθοροποιό** στοιχείο της γλώσσας των sms πάνω στη συμβατική γραφή. «Αυτά που θεωρούμε ανορθογραφίες, στην ουσία δεν παραβαίνουν τους γλωσσικούς κανόνες και τα παιδιά διαθέτουν μια εκλεπτυσμένη αντίληψη της κατάλληλης χρήσης των λέξεων», υποστηρίζει η δρ Μπέβερλι Πλέστερ, επικεφαλής της μελέτης και εισηγήτρια στο Πανεπιστήμιο του Κόβεντρι.

Και άλλες έρευνες έχουν καταλήξει σε παρόμοια συμπεράσματα. Έρευνα του Πανεπιστημίου του Τορόντο για τον τρόπο που χρησιμοποιούν οι νέοι τα μηνύματα μέσω κινητών κατέληξε στο συμπέρασμα ότι η αποστολή sms είχε θετική επίδραση στον χειρισμό της γλώσσας.

Όσο για τα άσχημα; Εταιρεία μετρήσεων κατέγραψε ότι κάθε Αμερικανός στέλνει και λαμβάνει 2.272 μηνύματα τον μήνα, σύμφωνα με στοιχεία που αφορούν το τελευταίο δίμηνο του 2008. Το φαινόμενο αυτό ανησυχεί λοιπόν ψυχολόγους και γιατρούς που υποστηρίζουν ότι η τόσο μεγάλη υπερβολή στην επικοινωνία με μηνύματα μπορεί να προκαλέσει άγχος, αδυναμία συγκέντρωσης, πτώση της βαθμολογίας για μαθητές, φοιτητές, έλλειψη ύπνου και τραυματισμούς στο μυϊκό σύστημα. Τα όρια είναι μάλλον η λύση, όπως άλλωστε συμβαίνει (δυστυχώς) σε κάθε περίπτωση!

Κ. Τζαβάρα, εφ. Ελευθεροτυπία, 24.6.2009 (διασκευή)

1α ΘΕΜΑΤΑ

A. Να γράψετε την περίληψη του κειμένου σε 80 – 100 λέξεις.

(μονάδες 20)

B1. Ποια είναι η θετική και ποια η αρνητική πλευρά, σύμφωνα με την αρθρογράφο, της εκτεταμένης χρήσης των sms μηνυμάτων; Να γράψετε την απάντησή σας σε μία παράγραφο (60 – 80 λέξεις).

(μονάδες 10)

B2α. Να επισημάνετε δύο από τις διαρθρωτικές λέξεις/φράσεις με τις οποίες επιτυγχάνεται η συνοχή στην πρώτη παράγραφο (Από το να δαιμονοποιεί... απευθείας) του κειμένου.

(μονάδες 2)

B2β. Να εξηγήσετε ποιες σχέσεις συνοχής δηλώνουν αντίστοιχα οι συγκεκριμένες διαρθρωτικές λέξεις/φράσεις.

(μονάδες 3)

Γ1. «Τα μηνύματα μέσω κινητών τηλεφώνων δίνουν και παίρνουν»: Να εντάξετε την παραπάνω περίοδο σε μία παράγραφο 50-60 λέξεων.

(μονάδες 10)

Γ2α. «σεργιάνι πάνω στα πληκτρολόγια»: Να δηλώσετε αν η χρήση της γλώσσας στην παραπάνω φράση είναι κυριολεκτική/δηλωτική ή μεταφορική/συνυποδηλωτική.

(μονάδες 2)

Γ2β. Να γράψετε μία πρόταση χρησιμοποιώντας τη λέξη όρια (δηλώνεται και στο κείμενο με υπογράμμιση) με διαφορετική σημασία από αυτή που έχει η λέξη στην τελευταία παράγραφο (Όσο για... περίπτωση) του κειμένου.

(μονάδες 3)

2α ΘΕΜΑΤΑ

A. Να γράψετε την περίληψη του κειμένου σε 80 – 100 λέξεις.

(μονάδες 20)

B1. Για ποιους λόγους, σύμφωνα με την αρθρογράφο, η νέα μορφή της συντομευμένης επικοινωνίας έχει προκαλέσει το ενδιαφέρον των ερευνητών; Να γράψετε την απάντησή σας σε μία παράγραφο (60 – 80 λέξεις).

(μονάδες 10)

B2. Να επισημάνετε τα δομικά μέρη της τελευταίας παραγράφου (Όσο για... περίπτωση) του κειμένου.

(μονάδες 5)

Γ1. Να γράψετε μία πρόταση για καθεμιά από τις ακόλουθες λέξεις/φράσεις του κειμένου (επισημαίνονται και στο κείμενο με έντονη γραφή), έτσι ώστε να γίνεται φανερό η σημασία τους: **εικονική διάσταση, αυθεντικών μηνυμάτων, προωθείται, περιθώριο, φθοροποιό**

Σύγχρονες εκδοχές συντόμευσης του λόγου. Καχυποψία ή ελπίδα;

Θα το έχετε ακούσει πολλές φορές: «Τα SMS σκοτώνουν τη γλώσσα». Μπορεί να το πιστεύετε κιόλας. Η αλήθεια είναι ότι η υπηρεσία αποστολής σύντομων μηνυμάτων (Short Message Service), που ξεκίνησε σαν μια ακόμη παροχή της κινητής τηλεφωνίας, έχει κατακτήσει τη νεολαία, έχει γεννήσει έναν καινούργιο τρόπο γραφής, άμεσο, σύντομο, **αποσπασματικό**. Μέσα σε 160 χαρακτήρες (αυτό είναι το όριο ενός SMS) χωρούν ανησυχίες, ερωτικές εξομολογήσεις, ραντεβού, υπενθυμίσεις, υβριστικά μηνύματα, η καθημερινή ανία και, βέβαια, τα νέα μας, καλά και κακά, σημαντικά και ασήμαντα.

Το καλοκαίρι που μας πέρασε, η εφημερίδα El Mundo, στο πολιτιστικό της ένθετο, φιλοξένησε τις απόψεις ακαδημαϊκών, συγγραφέων, διαλεκτολόγων και άλλων επαϊόντων¹, σχετικά με το πόσο επηρεάζει τον **τρόπο επικοινωνίας** και πρόσληψης της γλώσσας αυτό το σχετικά καινούργιο σύστημα επικοινωνίας που κατέχει κεντρικό ρόλο στη ζωή εκατομμυρίων ανθρώπων. Άλλωστε, εν έτει 2008, σε μία μέρα, **αποστέλλονται** στην Ισπανία πάνω από δέκα εκατομμύρια τέτοια μηνύματα (κάπου δύο εκατομμύρια είναι ο αντίστοιχος αριθμός στην Ελλάδα).

Στις απόψεις, έτσι όπως καταγράφηκαν, συναντά κανείς καχυποψία και ελπίδα, φόβο για το μέλλον της ισπανικής γλώσσας και πίστη στις καινοτομίες που φέρνει το νέο μέσο. Ο συγγραφέας και ακαδημαϊκός Χοσέ Μαρία Μερίνο ανήκει σε εκείνους που αντιμετωπίζουν με καχυποψία τη «γλώσσα» των SMS και τη σχέση της με τη δυνατότητα έκφρασης και τον **γλωσσικό πλούτο** των νέων: «Χρησιμοποιώ πολύ λίγο το κινητό και δεν ξέρω να γράφω μηνύματα. Απ' όσα γνωρίζω, βλέποντας τη νεολαία να επικοινωνεί μέσω αυτών, πιστεύω ότι η γλώσσα φτωχαίνει, όταν χρησιμοποιεί κανείς λίγες λέξεις, και, επιπλέον, τις μετατρέπει σε σκελετούς συμφώνων. Για να μην αναφερθώ στη χρήση μιας αργκό που, αντί να κάνει πιο ανοιχτή την επικοινωνία, την περιορίζει».

Οι «σκελετοί συμφώνων» στους οποίους αναφέρεται ο Μερίνο δεν είναι παρά αποτέλεσμα της ανάγκης για εξοικονόμηση χώρου (αυτά τα περίφημα 160 στοιχεία). Ο λεξικογράφος Γκρεγκόριο Σαλβαδόρ, σχετικά με το θέμα των **συντμήσεων**, εκφράζει την άποψη ότι «ανέκαθεν υπήρχαν τέτοια συστήματα συντμήσεων, προϊόντα της ανάγκης εξοικονόμησης χώρου και χρημάτων. Παλαιότερα», τονίζει, «αν κάποιος ήθελε να στείλει ένα τηλεγράφημα για να εκφράσει

¹ επαϊόντων: ειδικών

τα συλλυπητήριά του, για παράδειγμα, ήταν υποχρεωμένος να πληρώσει κάτι παραπάνω, αν επέλεγε να εισαγάγει στο κείμενό του τις απαραίτητες προθέσεις».

Πολλοί από τους ερωτηθέντες εισάγουν στη συζήτηση περί SMS το θέμα της παιδείας των νεαρών Ισπανών. Σύμφωνα με τον καθηγητή λογοτεχνίας στο Πανεπιστήμιο της Σαλαμάνκα, Ρικάρντο Σενάμπρε, είναι εμφανές ότι οι νέοι διαβάζουν όλο και λιγότερο, συνεπώς «η γραφή των SMS θα κάνει μεγαλύτερη ζημιά σε όσους δεν ξέρουν να εκφραστούν, σε εκείνους που αισθάνονται άβολα με τη σύνταξη. Η ασθένεια θα προσβάλει τους πιο αδύναμους οργανισμούς». Ο γλωσσολόγος Χοσέ Πόλο, από την πλευρά του, αναφέρεται και εκείνος στην κακοποίηση της γλώσσας στα SMS όχι μόνο εκ μέρους της νεολαίας αλλά από «την μεγάλη πλειοψηφία, που αν και έχει αποφοιτήσει από το δημοτικό, το γυμνάσιο και το πανεπιστήμιο, εντούτοις χειρίζεται απελπιστικά άσχημα τη γλώσσα».

Πιο αισιόδοξοι ακούγονται ο συγγραφέας Άνχελ Μάνιας και ο κριτικός λογοτεχνίας Χερμάν Γκουγιόν. Και οι δύο κάνουν λόγο για πιθανότητα εμπλουτισμού της ισπανικής γλώσσας από τη γλώσσα των μηνυμάτων, αν και δε διστάζουν να τονίσουν την αδυναμία αυτού του κώδικα να παραγάγει πλήρη κείμενα, όπως για παράδειγμα μια δικαστική απόφαση ή ένα άρθρο του Συντάγματος. Στην Ελλάδα, εκτός από τα θέματα των συντημήσεων, της κατάργησης άρθρων και προθέσεων, ή της προσφυγής στους «σκελετούς» συμφώνων (τι καταπληκτική μεταφορά αυτή του Μερίνο) έχουμε και το θέμα της χρήσης των λατινικών χαρακτήρων.

Κ. Παλαιολόγου, Το Δέντρο, τεύχος 155-156 (διασκευή)

1α ΘΕΜΑΤΑ

A. Να γράψετε την περίληψη του κειμένου σε 80 – 100 λέξεις.

(μονάδες 20)

B1. Ποιες απόψεις καταγράφει ο αρθρογράφος στο κείμενό του σχετικά με το πόσο επηρεάζει τον τρόπο επικοινωνίας και πρόσληψης της γλώσσας το ευρύτατα διαδεδομένο σύστημα επικοινωνίας των μηνυμάτων (sms); (60 – 80 λέξεις).

(μονάδες 10)

B2. Να γράψετε έναν πλαγιότιτλο για την τέταρτη παράγραφο (Οι «σκελετοί συμφώνων»... προθέσεις) του κειμένου.

(μονάδες 5)

Γ1. Να γράψετε μία παράγραφο 50-60 λέξεων με θέμα τη γλώσσα των σύντομων μηνυμάτων (sms), χρησιμοποιώντας με όποια σειρά επιθυμείτε τις ακόλουθες λέξεις/φράσεις του κειμένου (επισημαίνονται και στο κείμενο με **έντονη γραφή**): **αποσπασματικό, τρόπο**

επικοινωνίας, αποτελούνται, γλωσσικό πλούτο, συντηρημένων (μπορείτε να διαφοροποιήσετε τον γραμματικό τύπο, δηλαδή την πτώση, τον αριθμό, το γένος κ.λπ.).

(μονάδες 10)

Γ2α. «Ο συγγραφέας και ακαδημαϊκός Χοσέ Μαρία Μερίνο ανήκει σε εκείνους που αντιμετωπίζουν με καχυποψία τη «γλώσσα» των SMS και τη σχέση της με τη δυνατότητα έκφρασης και τον γλωσσικό πλούτο των νέων»: Στην παραπάνω περίοδο λόγου ο αρθρογράφος χρησιμοποιεί μία αναφορική πρόταση. Αφού την εντοπίσετε, να την εντάξετε στην κατηγορία των προσδιοριστικών ή παραθετικών/προσθετικών προτάσεων, με βάση τη σημασία που παίρνει η πρόταση από τα συμφραζόμενα.

(μονάδες 2)

Γ2β. Να αιτιολογήσετε την επιλογή σας.

(μονάδες 3)

2α ΘΕΜΑΤΑ

A. Να γράψετε την περίληψη του κειμένου σε 80 – 100 λέξεις.

(μονάδες 20)

B1. Ποια επιχειρήματα επικαλούνται, σύμφωνα με τον αρθρογράφο, όσοι αντιμετωπίζουν με καχυποψία και ανησυχία τη (συντομευμένη) γλώσσα των μηνυμάτων (sms); (60 – 80 λέξεις).

(μονάδες 10)

B2α. Με ποιες διαρθρωτικές λέξεις/φράσεις επιτυγχάνεται η συνοχή ανάμεσα στην τρίτη (Στις απόψεις... περιορίζει) και στην τέταρτη παράγραφο (Οι «σκελετοί συμφώνων»... προθέσεις) του κειμένου.

(μονάδες 2)

B2β. Να εξηγήσετε ποιες σχέσεις συνοχής δηλώνουν οι συγκεκριμένες διαρθρωτικές λέξεις/φράσεις.

(μονάδες 3)

Γ1. Να γράψετε μία πρόταση για καθεμιά από τις ακόλουθες λέξεις/φράσεις του κειμένου (επισημαίνονται και στο κείμενο με έντονη γραφή), έτσι ώστε να γίνεται φανερό η σημασία τους: **παροχή, ένθετο, πρόσληψη, κακοποίηση της γλώσσας, χειρίζεται** (μπορείτε να διαφοροποιήσετε τον γραμματικό τύπο, δηλαδή την πτώση, τον αριθμό, το γένος, το ρηματικό πρόσωπο κ.λπ.).

(μονάδες 10)

ΚΟΜΙΚΣ

1ο Κριτήριο

Τα κόμικς και οι υποστηρικτές τους

Προβάλλοντας τα θετικά στοιχεία των κόμικς, οι υποστηρικτές τους ισχυρίζονται ότι αυτά αρθρώνουν έναν κριτικό λόγο για την ίδια την κοινωνία, εκφράζουν μηνύματα **ανθρωπιστικά**, αποδεσμευμένα από ρατσιστικές **προκαταλήψεις** και αισθήματα υπεροχής απέναντι σε κάποιες ομάδες ανθρώπων ή τάσεις **επιβολής** σε λαούς του Τρίτου Κόσμου. Καταδικάζουν κάθε μορφή φασισμού, **στηλιτεύουν** τα απολυταρχικά καθεστώτα, αμφισβητούν τους φορείς εξουσίας. Καταπιάνονται με προβληματισμούς της εποχής και αποτελούν απάντηση στον αμερικάνικο καπιταλισμό και ιμπεριαλισμό που επιβλήθηκε στους χώρους της επικοινωνίας και της τέχνης. Οι υποστηρικτές των κόμικς θεωρούν εξάλλου ότι η βία, η εγκληματικότητα και η σεξουαλική διάσταση της βίας δεν παρουσιάζεται μόνο στα κόμικς, αλλά και στη λογοτεχνία, ακόμα και στη λογοτεχνία για παιδιά, ή σε μεγαλύτερο βαθμό στις περιγραφές των Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης.

Ο αναγνώστης των κόμικς δεν είναι μόνο παθητικό «υποκείμενο», αλλά και ενεργοποιημένο «πρόσωπο». Τα κόμικς είναι ερεθίσματα του νου και της φαντασίας και η εικόνα τους δεν είναι ούτε απλή ούτε ευκολοδιάβαστη. Συμπυκνώνει πληροφορίες που πρέπει να ερμηνευτούν. Οι χαρακτήρες που παρουσιάζονται στα κόμικς δεν είναι πάντα φανταστικά δημιουργήματα, αλλά συχνά πραγματικοί εκφραστές συγκεκριμένων ηθικών, κοινωνικών και ιδεολογικών αξιών. Έτσι επέρχεται ένα είδος «κάθαρσης» του αναγνώστη, καθώς αυτός ταυτίζεται με τον ήρωα των κόμικς. Οι ήρωες, τόσο διαφορετικοί μεταξύ τους, δεν είναι τυποποιημένοι, **συμβατικοί**, έχουν ο καθένας τους τα ιδιαίτερα εκείνα χαρακτηριστικά που τους κάνουν ξεχωριστούς. Κάποτε η προσωπικότητά τους είναι δανεισμένη από υπαρκτά πρόσωπα. Συχνά συναντάμε την ανθρώπινη εκδοχή του ρομαντικού ήρωα με αξίες, αρχές και **πολιτική συνείδηση**, που πιστεύει στη φιλία, τρέφει σεβασμό στις γυναίκες και γενικά λειτουργεί ως θετικό πρόσωπο.

Επιπλέον, τα κόμικς περιέχουν εικαστική ευαισθησία, καθώς η αισθητική τους παρουσίαση είναι ιδιαίτερα επιμελημένη, από το εξώφυλλο ως την τελευταία λεπτομέρεια και τη σχεδιαστική ακρίβεια. Περιέχουν εικαστικές λύσεις π.χ. την αίσθηση της απόστασης και της προοπτικής.

Εικαστικά **κινήματα** μοντέρνας τέχνης, με χαρακτηριστική περίπτωση την Pop Art¹, έχουν εντάξει τα κόμικς στη θεματική τους (Λιχνεστάιν, Γουόρχολ, κ.ά.).

Τα αποτελέσματα ερευνών εξάλλου δείχνουν πως το λεξιλόγιο των εικονογραφημένων ούτε φτωχό είναι ούτε καθηλωμένο σε μια αυθαίρετη γραμματική κι ένα **αιρετικό** συντακτικό. Στα περισσότερα κόμικς, οι ονοματοποιίες και οι άσχημες εκφράσεις κατέχουν ένα απειροελάχιστο ποσοστό του συνολικού λόγου. Μάλιστα έχει διαπιστωθεί ότι συχνά τα παιδιά χρησιμοποιούν, όταν μιλούν, ηχοποιήσεις ή ονοματοποιίες, όπως μπαμ, κρατς, σνιφ, αούχ, κ.ά. Αυτό δεν σημαίνει ότι δεν γνωρίζουν τις λέξεις «σύγκρουση», «γδούπος», «λυγμός», «πόνος», «θλίψη», «πυροβολισμός», «κλάμα», κ.ά. Ιδιαίτερα χρήσιμα μπορούν να αποδειχθούν τα κόμικς για τα παιδιά που πρωτοξεκινούν την ανάγνωση, καθώς παρουσιάζουν νέες λέξεις εμπλουτίζοντας έτσι το λεξιλόγιο των παιδιών. Τα κόμικς μπορούν να αποτελέσουν τη γέφυρα που ενώνει τη ζωγραφική με τη λογοτεχνία, αλλά και το εύκολο και ευχάριστο ανάγνωσμα με το καλό λογοτεχνικό βιβλίο.

Στ. Γρόσδος, Η διδακτική της λογοτεχνίας - Comic(ο)παιχνίδια. Στο: Παράθυρο στην εκπαίδευση του παιδιού, τεύχος 71, Σεπτ-Οκτ. 2011, 180-181(διασκευή).

1α ΘΕΜΑΤΑ

A. Να αποδώσετε περιληπτικά το κείμενο (80 - 100 λέξεις).

(μονάδες 20)

B1. Ποια είναι, σύμφωνα με το κείμενο, τα χαρακτηριστικά των ηρώων των κόμικς; Να απαντήσετε σε μια παράγραφο 60-80 λέξεων.

(μονάδες 10)

B2. α. Να διαιρέσετε τη δεύτερη παράγραφο (Ο αναγνώστης...ως θετικό πρόσωπο) του κειμένου σε δύο παραγράφους.

(μονάδες 2)

B2. β. Να αιτιολογήσετε την απάντησή σας.

(μονάδες 3)

Γ1. Να γράψετε μία πρόταση για καθεμιά από τις ακόλουθες λέξεις/φράσεις του κειμένου με την **έντονη γραφή: ανθρωπιστικά, προκαταλήψεις, συμβατικοί, πολιτική συνείδηση, αιρετικό**. Φροντίστε, ώστε μέσα από την πρόταση να γίνεται φανερή η σημασία της κάθε

¹ Pop Art: καλλιτεχνικό κίνημα που αναπτύχθηκε αρχικά στη Μεγάλη Βρετανία και αργότερα στην Αμερική στα τέλη της δεκαετίας του 1950. Η Pop Art προβάλλει κατά κύριο λόγο σύμβολα του καταναλωτισμού, απλά αντικείμενα που άτομα περιορισμένης αντίληψης περί τέχνης τα θεωρούσαν στόχο ζωής. Μια από τις σημαντικότερες ίσως επιδράσεις της ήταν το γεγονός πως περιόρισε τη διάκριση ανάμεσα στις έννοιες της εμπορικής και υψηλής τέχνης. Στην Αμερική, εμφανίζεται στις αρχές της δεκαετίας του 1960. Οι καλλιτέχνες Άντι Γουόρχολ και Ρόι Λίχτενσταϊν δίνουν τη μεγαλύτερη ώθηση στην Pop Art.

αριθμό κ.λπ.).

(μονάδες 10)

Γ2.α. «Ιδιαίτερα χρήσιμα μπορούν να αποδειχθούν τα κόμικς για τα παιδιά που πρωτοξεκινούν την ανάγνωση...»: Στην παραπάνω περίοδο λόγου να εντοπίσετε την αναφορική ονοματική πρόταση και με βάση τις πληροφορίες που περιέχει η πρόταση σε σχέση με τον προσδιοριζόμενο όρο να την χαρακτηρίσετε ως προσδιοριστική ή ως παραθετική.

(μονάδες 2)

Γ2.β. Να αιτιολογήσετε την απάντησή σας.

(μονάδες 3)

2α ΘΕΜΑΤΑ

A. Να γράψετε την περίληψη του κειμένου σε 80-100 λέξεις.

(μονάδες 20)

B1. Ποια είναι η θέση, σύμφωνα με το κείμενο, των υποστηρικτών των κόμικς σχετικά με το λεξιλόγιο των κόμικς και την επίδραση που αυτό ασκεί στα παιδιά; (60-80 λέξεις).

(μονάδες 10)

B2. Να γράψετε έναν πλαγιότιτλο για την τέταρτη παράγραφο (Τα αποτελέσματα..... λογοτεχνικό βιβλίο) του κειμένου.

(μονάδες 5)

Γ1.α. Οι παρακάτω λέξεις του κειμένου με την έντονη γραφή έχουν περισσότερες από μία σημασίες: χαρακτήρες, προοπτικής. Να σχηματίσετε μία πρόταση για καθεμιά από τις συγκεκριμένες λέξεις με τη σημασία που έχουν αυτές στο κείμενο (μπορείτε να διαφοροποιήσετε τον γραμματικό τύπο ως προς την πτώση ή/και τον αριθμό).

(μονάδες 4)

Γ1.β. Να δημιουργήσετε μία πρόταση για καθεμιά από τις παραπάνω λέξεις του κειμένου χρησιμοποιώντας τις με διαφορετική σημασία από αυτήν που έχουν στο κείμενο (μπορείτε να διαφοροποιήσετε τον γραμματικό τύπο ως προς την πτώση ή/και τον αριθμό).

(μονάδες 6)

Γ2.α. «... (Τα κόμικς) καταδικάζουν κάθε μορφή φασισμού»: Στην παραπάνω πρόταση να εξηγήσετε την επιλογή της ενεργητικής σύνταξης από τον συγγραφέα.

(μονάδες 2)

Γ2.β. Να μετατρέψετε την ενεργητική σύνταξη σε παθητική. Πού δίνεται η έμφαση με την παθητική σύνταξη;

(μονάδες 3)

3α ΘΕΜΑΤΑ

A. Να γράψετε την περίληψη του κειμένου σε 80-100 λέξεις.

(μονάδες 20)

B1. Γιατί, σύμφωνα με το κείμενο, ο αναγνώστης των κόμικς δεν είναι μόνο παθητικό «υποκείμενο», αλλά και ενεργοποιημένο «πρόσωπο»; Πώς ενεργοποιείται ο αναγνώστης; Να απαντήσετε σε μια παράγραφο 60-80 λέξεων.

(μονάδες 10)

B2.α. Πώς αναπτύσσεται η τρίτη παράγραφος (Επιπλέον... Γουόρχολ, κ.ά.) του κειμένου;

(μονάδες 2)

B2.β. Να αιτιολογήσετε την απάντησή σας.

(μονάδες 3)

Γ1.α. Να γράψετε μία συνώνυμη (σημασιολογικά ισοδύναμη) λέξη για καθεμιά από τις λέξεις του κειμένου με την **έντονη γραφή**, λαμβάνοντας υπόψη τη σημασία τους στο κείμενο: **προκαταλήψεις, επιβολής, στηλιτεύουν, κινήματα, έχουν εντάξει.**

(μονάδες 5)

Γ1.β. Να γράψετε μία πρόταση για καθεμιά από τις συνώνυμες λέξεις που επιλέξατε, έτσι ώστε να γίνεται φανερό η σημασία τους (μπορείτε να διαφοροποιήσετε τον γραμματικό τύπο ως προς την πτώση, τον αριθμό, το πρόσωπο, το χρόνο κ.λπ.).

(μονάδες 5)

Γ2.α. Να εντοπίσετε στο κείμενο μία περίπτωση χρήσης ασύνδετου σχήματος.

(μονάδες 2)

Γ2.β. Για ποιους λόγους χρησιμοποιεί ο αρθρογράφος το ασύνδετο σχήμα στο παράδειγμα που εντοπίσατε;

(μονάδες 3)

Τα κόμικς και οι επικριτές τους

Το δυνατό ερέθισμα που προκαλεί η εικόνα και η μαγεία που ασκεί ο **εσκεμμένα** απλοϊκός λόγος των κόμικς έχουν ως αποτέλεσμα να προσφέρουν ψυχαγωγία και απόλαυση, καθώς με τις φανταστικές ή κωμικές τους περιπέτειες απομακρύνουν τον αναγνώστη από την κούραση και τη ρουτίνα της καθημερινότητας.

Οι φανατικοί **επικριτές** των κόμικς, ωστόσο, υποστηρίζουν ότι πίσω από τους καλοκάγαθους **ήρωες** διακινούνται ποικίλα ιδεολογήματα και πολύπλοκες φαντασιώσεις. Τα κόμικς ως επικοινωνιακό μέσο δρουν με δύο τρόπους, εκπέμπουν δύο τύπους μηνυμάτων: με λανθάνοντα τρόπο, μέσω της μεταβίβασης γενικών προτύπων σχέσεων και εξουσίας, π.χ. τις σχέσεις των παιδιών με τους ενηλίκους, τις σχέσεις των δύο φύλων, αλλά και με φανερό τρόπο, μέσω μηνυμάτων ιδεολογικά φορτισμένων, π.χ. απόψεις για τον στρατό, αντιμετώπιση κοινωνικών προβλημάτων, βίαιες εικόνες κ.ά.

Κατά καιρούς τα κόμικς έχουν κατηγορηθεί ότι περιέχουν: σαρκασμό, ειρωνεία, σάτιρα, αυθάδεια, φθόνο, εκδίκηση, απουσία ανθρωπιστικών αισθημάτων, αντιδραστικό όραμα του κόσμου, προσανατολισμό προς έναν απάνθρωπο τρόπο ζωής και κοινωνικής συμπεριφοράς με κίνητρα το κέρδος, το ατομικό βόλεμα, το κυνήγι του πλούτου, τη λαχτάρα της δημοσιότητας. Επίσης, ότι προβάλλουν κόσμους αταξικούς, με ήρωες που αδιαφορούν και **αδρανοποιούνται** απέναντι στα σύγχρονα κοινωνικά προβλήματα, κόσμους γεμάτους καλούς και κακούς που **αντιμάχονται** μεταξύ τους. Στα κόμικς, συνεχίζουν οι επικριτές, οι σχέσεις των ανθρώπων είναι σχέσεις υποταγής κατώτερων προς ανώτερους. Κυριαρχεί η εξιδανίκευση και η ωραιοποίηση των μορφωτικών και πολιτιστικών αξιών του σύγχρονου καπιταλισμού με σκοπό της ζωής την καλοπέραση και τον άνευ ορίων **καταναλωτισμό**, τονίζεται η αξία του χρήματος, προβάλλεται η βία και η επιθετικότητα ως κύρια συστατικά της ζωής και ο πόλεμος παρουσιάζεται ως κύριος τρόπος εκτόνωσης της ανδρικής πολυπραγμοσύνης, ενώ η αποδοχή της βίας των ισχυρότερων ως νόμος της κοινωνίας.

Το δυτικό πολιτικό σύστημα παρουσιάζεται, εξάλλου, ανώτερο από τα αντίστοιχα των λαών του Τρίτου Κόσμου, στους οποίους πρέπει να επιβληθεί με κάθε θυσία. Στα κόμικς, επίσης, παρατηρείται η απουσία των γονέων και του θεσμού της οικογένειας, ενώ η παρουσία της γυναίκας είναι παθητική. Επιπλέον, μέσα από τα κόμικς **προωθείται ο ρατσισμός** και οι φυλετικές διακρίσεις, ενώ απουσιάζουν εντελώς αισθητικές προδιαγραφές. Οι αρνητές των κόμικς, ακόμα,

διατυμπανίζουν την πεποίθησή τους ότι αυτά υποβιβάζουν τη γλώσσα. Στα κόμικς η μεταβίβαση των μηνυμάτων γίνεται μέσα από την εικόνα, ο γραπτός λόγος παίρνει δευτερεύουσα θέση και χρησιμοποιείται μόνο κατ' ανάγκη.

Η απόσταση ανάμεσα στους αυστηρούς αφορισμούς ως την ενθουσιώδη υποδοχή και το υμνολόγιο οφείλεται στο ότι κάθε πλευρά χρησιμοποιεί διαφορετικά κόμικς ως βάση για τις **τοποθετήσεις** της. Οι επικριτές, ταυτίζοντας όλα τα κόμικς μεταξύ τους, σχολιάζουν κυρίως αμερικάνικες εκδόσεις και η άλλη πλευρά ανταπαντά με τα ευρωπαϊκά κόμικς (Αστερίξ) ή κάποιες ιδιαίτερες περιπτώσεις τύπου Μαφάλντα. Ο Πέτρος Μαρτινίδης γράφει σχετικά: «Οι μαχητικοί **πολέμιοι** και οι φανατικοί υποστηρικτές έχουν εξίσου άδικο, επειδή έχουν, όλοι τους, εξίσου δίκιο. Κι αυτό συμβαίνει, γιατί οι αναφορές τους μπορεί να στηρίζονται σε διαφορετικά παραδείγματα, σε διαφορετικά μεταξύ τους έργα». Και καταλήγει: «...Οι άκριτοι ενθουσιασμοί για τα κόμικς ως τη μοναδική μυθολογία της εποχής των πυραύλων είναι το ίδιο περιορισμένα χρήσιμοι με τις πανικόβλητες κατακραυγές για τα κόμικς ως το μίasma της κουλτούρας».

Στ. Γρόσδος, Η διδακτική της λογοτεχνίας - Comic(ο)παιχνίδια. Στο: Παράθυρο στην εκπαίδευση του παιδιού, τεύχος 71,

Σεπτ-Οκτ. 2011, 179-180 (διασκευή).

1α ΘΕΜΑΤΑ

A. Να αποδώσετε περιληπτικά το κείμενο (80 - 100 λέξεις).

(μονάδες 20)

B1. Με ποιον τρόπο δρουν τα κόμικς ως επικοινωνιακό μέσο, σύμφωνα με τους επικριτές τους; Να απαντήσετε σε μία παράγραφο 60-80 λέξεων.

(μονάδες 10)

B2.α. Με ποιους τρόπους επιτυγχάνεται η συνοχή στην τέταρτη παράγραφο (Το δυτικό πολιτικό σύστημα,... κατ' ανάγκη) του κειμένου;

(μονάδες 4)

B2.β. Ποια σχέση συνοχής σηματοδοτούν όλες οι διαρθρωτικές λέξεις;

(μονάδες 1)

Γ1. Να αντικαταστήσετε την καθεμιά από τις παρακάτω λέξεις του κειμένου με την **έντονη γραφή**, με συνώνυμες ή σημασιολογικά ισοδύναμες λέξεις, ώστε να αποδίδεται το ίδιο νόημα: **εσκεμμένα, αδρανοποιούνται, προωθείται, τοποθετήσεις, πολέμιοι.**

(μονάδες 10)

Γ2. α. «Το δυνατό ερέθισμα που προκαλεί η εικόνα και η μαγεία που ασκεί ο εσκεμμένα απλοϊκός λόγος των κόμικς έχουν ως αποτέλεσμα να προσφέρουν ψυχαγωγία και απόλαυση...»: Στην παραπάνω περίοδο λόγου να εντοπίσετε τις αναφορικές προτάσεις και να τις χαρακτηρίσετε είτε ως παραθετικές είτε ως προσδιοριστικές, ανάλογα με τις πληροφορίες που αυτές περιέχουν σε σχέση με τους προσδιοριζόμενους όρους.

(μονάδες 2)

Γ2. β. Να αιτιολογήσετε την απάντησή σας.

(μονάδες 3)

2α ΘΕΜΑΤΑ

A. Να αποδώσετε περιληπτικά το κείμενο (80 - 100 λέξεις).

(μονάδες 20)

B1. «Επίσης, ότι προβάλλουν κόσμους αταξικούς, με ήρωες που αδιαφορούν και αδρανοποιούνται απέναντι στα σύγχρονα κοινωνικά προβλήματα»: Σε μία παράγραφο 60-80 λέξεων να εξηγήσετε τη σχέση ανάμεσα στους αταξικούς κόσμους των κόμικς και την αδιαφορία των ηρώων τους για τα σύγχρονα κοινωνικά προβλήματα.

(μονάδες 10)

B2.α. Πώς αναπτύσσεται η δεύτερη παράγραφος (Οι φανατικοί επικριτές των κόμικς,... βίαιες εικόνες κ.ά.) του κειμένου;

(μονάδες 2)

B2.β. Να αιτιολογήσετε την απάντησή σας.

(μονάδες 3)

Γ1. Να δημιουργήσετε μία πρόταση για καθεμιά από τις λέξεις του κειμένου με την **έντονη γραφή**, έτσι ώστε να γίνεται φανερή η σημασία τους: **επικριτές, αντιμάχονται, καταναλωτισμό, ρατσισμός, διατυμπανίζουν** (μπορείτε να διαφοροποιήσετε τον γραμματικό τύπο ως προς τον αριθμό, την πτώση, το πρόσωπο, τον χρόνο κ.λ.π.).

(μονάδες 10)

Γ2. α. «...προβάλλουν κόσμους αταξικούς, με ήρωες που αδιαφορούν και αδρανοποιούνται απέναντι στα σύγχρονα κοινωνικά προβλήματα...»: Να εντοπίσετε τις αναφορικές προτάσεις και να τις χαρακτηρίσετε είτε ως παραθετικές είτε ως προσδιοριστικές, με βάση τις πληροφορίες που αυτές δίνουν για τον προσδιοριζόμενο όρο.

(μονάδες 2)

Γ2. β. Να αιτιολογήσετε την απάντησή σας.

(μονάδες 3)

3α ΘΕΜΑΤΑ

A. Να γράψετε την περίληψη του κειμένου σε 80-100 λέξεις.

(μονάδες 20)

B1. Πώς εξηγούνται, σύμφωνα με το κείμενο, οι δύο ακραίες τοποθετήσεις τόσο των φανατικών πολεμίων, όσο και αυτές των φανατικών υποστηρικτών των κόμικς; (60-80 λέξεις).

(μονάδες 10)

B2.α. Με ποιους τρόπους επιτυγχάνεται η συνοχή ανάμεσα στην πρώτη παράγραφο (Το δυνατό ερέθισμα... της καθημερινότητας) και στη δεύτερη παράγραφο (Οι φανατικοί επικριτές των κόμικς, ... βίαιες εικόνες κ.ά) του κειμένου;

(μονάδες 4)

B2. β. Ποια σχέση συνοχής δηλώνει η διαρθρωτική λέξη;

(μονάδες 1)

Γ1. Οι παρακάτω λέξεις του κειμένου με την **έντονη γραφή** έχουν περισσότερες από μία σημασίες: **ήρωες**, **λόγος**. Να δημιουργήσετε μία παράγραφο 40-50 λέξεων στην οποία να χρησιμοποιήσετε τις λέξεις αυτές με διαφορετική σημασία από αυτήν που έχουν στο κείμενο (μπορείτε να διαφοροποιήσετε τον γραμματικό τύπο ως προς την πτώση ή/και τον αριθμό).

(μονάδες 10)

Γ2.α. «...ότι αυτά (τα κόμικς) υποβιβάζουν τη γλώσσα»: Στην παραπάνω πρόταση, να εξηγήσετε την επιλογή της ενεργητικής σύνταξης από τον συγγραφέα.

(μονάδες 2)

Γ2. β. Να μετατρέψετε την ενεργητική σύνταξη σε παθητική. Πού δίνεται η έμφαση με την παθητική σύνταξη;

(μονάδες 3)

3ο Κριτήριο

Τα κόμικς ως μέσο ασφαλούς ρήξης με την καθημερινότητα

Τα περιοδικά κόμικς κάνουν δυνατή τη ρήξη με την καθημερινότητα με έναν ακραίο τρόπο: επιτρέπουν στα παιδιά και στους νέους την προβολή φαντασιώσεων στις οποίες κυριαρχούν τα ένστικτα και οι παρορμήσεις.

Η Ντάγκμαρ φον Ντέτινχεμ και ο Κλάους Χάρτουνγκ μελέτησαν τους σούπερ ήρωες των κόμικς. Αναφέρθηκαν και στα κόμικς της Μάρβελ, που μετά το 1962 παρουσίαζαν νέους σούπερ ήρωες, για παράδειγμα τους Τέσσερις Φανταστικούς: τον Κύριο Φανταστικό, που τεντώνεται σαν λάστιχο, την Σιου Στορμ, τη γυναίκα του, που μπορεί να αναπτύξει ένα πεδίο δυνάμεων και να γίνει αόρατη, τον Τζόνι που μπορεί να μεταμορφωθεί σε φλόγα, τον Μπεν Γκριμ που, όταν οργίζεται, μεταμορφώνεται σε έναν πέτρινο κολοσσό. Στις υποθέσεις αυτών των κόμικς παρατήρησαν μια εξαιρετικά πλούσια, πιεστική και χαοτική αντίληψη παρορμήσεων που απευθύνονταν στο υποσυνείδητο: Η «καθαρή» επιθετικότητα, η «καθαρή» τάση καταστροφής παίρνει την αξία **φυσικών** δυνάμεων που πρέπει να γίνουν αποδεκτές. Σήματα έκρηξης, σώματα που στροβιλίζονται, ακτίνες που λιώνουν, δίνες που καταβροχθίζουν, απειλητικές μηχανές, υπερτροφικοί μύες που πετιούνται έξω υπόσχονται στον αναγνώστη έναν κόσμο στον οποίο **κυριαρχεί** η παρόρμηση και το ένστικτο, πέρα από την καθημερινή παραίτηση και την καταπίεση των παρορμήσεων.

Οι εικόνες των κόμικς προσφέρουν κινητά σκηνικά της επιθετικότητας, της σεξουαλικότητας, της δύναμης, της παντοδυναμίας στις μάχες και στις συγκρούσεις των ηρώων, στις θριαμβευτικές χειρονομίες -«κανείς δεν μπορεί να με σταματήσει!» - και στα επιδεικτικά κορμιά, γεμάτα μυς και έντονα χαρακτηριστικά του φύλου τους. Η πλοκή μένει κρυμμένη πίσω από τις ναρκισσιστικές χειρονομίες. Στα κόμικς με σούπερ ήρωες, η υπόθεση δεν περιστρέφεται γύρω από μύθους, δεν υπάρχουν πλέον «χαρακτήρες». Σημασία έχουν τα χτενίσματα, τα ρούχα, η στάση του σώματος.

Ωστόσο, τα κείμενα **εμποδίζουν** τις εικόνες να γίνουν εφιαλτικές. Αν ο αναγνώστης, αφού έχει γοητευτεί από τις εικόνες στις οποίες κυριαρχούν τα ένστικτα και οι παρορμήσεις, ξαναδιαβάσει τις αντίστοιχες «φούσκες» με τα κείμενα, θα διαπιστώσει, σύμφωνα με τους Ντέτινχεμ και Χάρτουνγκ, ότι οι «φούσκες» αφαιρούν την αξία από ένα μέρος των συνειρμών που προκαλούνται από τις εικόνες. Το συνειρμικό πλήθος των εικόνων **παρακινεί** να διαβαστεί η «φούσκα» με τα κείμενα, ωστόσο η ανάγνωση του κειμένου **αποδυναμώνει** τους συνειρμούς. Οι

«φούσκες» παραπέμπουν σε συμβατικά θέματα και υποθέσεις. Αδιάφορο αν οι σούπερ-ήρωες ήρθαν με ειδικές, υπερανεπτυγμένες δυνάμεις από τη γη, το σύμπαν ή τον κάτω κόσμο, κάθε αγώνας καταλήγει στους συμβατικούς καβγάδες, όπου κερδίζει η **υπεράσπιση** της συμβατικής τάξης του δυτικού κόσμου. Το καλό νικά πάντα, ακόμη και αν δεν μπορεί να **εξολοθρεύσει** το κακό.

Στα κόμικς επομένως γίνεται δυνατή, στο επίπεδο εικόνων των σούπερ ηρώων, η **ρήξη** με την καθημερινότητα, τα συμβατικά σχήματα των κειμένων, όμως, προσφέρουν την ασφάλεια της ασφαλούς επιστροφής στην καθημερινότητα.

P. Dieter (1997). Η δύναμη των μέσων και η επίδραση στις μάζες. Μια ιστορική ανασκόπηση, μετάφραση: Ανθ. Βηδενμάιερ. Αθήνα: «Νέα Σύντορα» - Α. Α. Λιβάνη, 197-199 (διασκευή).

1α ΘΕΜΑΤΑ

A. Να αποδώσετε περιληπτικά το κείμενο (80 - 100 λέξεις).

(μονάδες 20)

B1. Πώς επιτυγχάνεται, σύμφωνα με το κείμενο, η **ρήξη** με την καθημερινότητα μέσω των εικόνων των κόμικς; Να απαντήσετε σε μία παράγραφο 60-80 λέξεων.

(μονάδες 10)

B2.α. Με ποιον τρόπο αναπτύσσεται η τέταρτη παράγραφος (Ωστόσο,...το κακό) του κειμένου;

(μονάδες 2)

B2.β. Να αιτιολογήσετε την απάντησή σας.

(μονάδες 3)

Γ1. Να αντικαταστήσετε την καθεμιά από τις παρακάτω λέξεις του κειμένου με την **έντονη γραφή**, με συνώνυμες ή σημασιολογικά ισοδύναμες λέξεις, ώστε να αποδίδεται το ίδιο νόημα: **κυριαρχεί, παρακινεί, συμβατικά, υπεράσπιση, εξολοθρεύσει.**

(μονάδες 10)

Γ2.α. «Ωστόσο, τα κείμενα εμποδίζουν τις εικόνες να γίνουν εφιαλτικές»: Στην παραπάνω πρόταση με τη **έντονη γραφή**, να εξηγήσετε την επιλογή της ενεργητικής σύνταξης από τον συγγραφέα.

(μονάδες 2)

Γ2. β. Να μετατρέψετε την ενεργητική σύνταξη σε παθητική. Πού δίνεται η έμφαση με την παθητική σύνταξη;

(μονάδες 3)

2α ΘΕΜΑΤΑ

A. Να αποδώσετε περιληπτικά το κείμενο (80 - 100 λέξεις).

(μονάδες 20)

B1. Ποιον ρόλο έχουν, σύμφωνα με τον συγγραφέα, τα κείμενα που συνοδεύουν τις εικόνες στα κόμικς; Να απαντήσετε σε μία παράγραφο 60-80 λέξεων.

(μονάδες 10)

B2.α. Με ποιους τρόπους επιτυγχάνεται η συνοχή ανάμεσα στην τρίτη παράγραφο και την τέταρτη παράγραφο του κειμένου.

(μονάδες 4)

B2.β. Ποια σχέση συνοχής σηματοδοτεί η διαρθρωτική λέξη;

(μονάδες 1)

Γ1. Να δημιουργήσετε από μία πρόταση με καθεμιά από τις ακόλουθες λέξεις - φράσεις του κειμένου με **έντονη γραφή: υποσυνείδητο, «χαρακτήρες», ένστικτα, συμβατικά θέματα, ρήξη**. Φροντίστε, ώστε μέσα από την πρόταση να γίνεται φανερή η σημασία της κάθε λέξης-φράσης.

(μονάδες 10)

Γ2.α. «Αν ο αναγνώστης, αφού έχει γοητευτεί από τις εικόνες στις οποίες κυριαρχούν τα ένστικτα και οι παρορμήσεις, ξαναδιαβάσει τις αντίστοιχες «φούσκες» με τα κείμενα...»: Στην παραπάνω περίοδο λόγου ο συγγραφέας χρησιμοποιεί μια αναφορική πρόταση. Να την εντοπίσετε και να την χαρακτηρίσετε είτε ως προσδιοριστική είτε ως παραθετική με βάση τις πληροφορίες που περιέχει για τον προσδιοριζόμενο όρο.

(μονάδες 2)

Γ2. β. Να αιτιολογήσετε την απάντησή σας.

(μονάδες 3)

3α ΘΕΜΑΤΑ

A. Να γράψετε την περίληψη του κειμένου (80-100 λέξεις).

(μονάδες 20)

B1. Ποιος είναι, σύμφωνα με τον συγγραφέα, ο ρόλος των εικόνων και ποιος αυτός των κειμένων των κόμικς σε σχέση με την καθημερινότητα; (60-80 λέξεις).

(μονάδες 11)

B2. Πώς επιτυγχάνεται η συνοχή ανάμεσα στην πρώτη περίοδο (Ωστόσο...εφιαλτικές) και τη δεύτερη περίοδο (Αν ο αναγνώστης ...εικόνες) της τέταρτης παραγράφου του κειμένου;

(μονάδες 4)

Γ1. α. Να γράψετε μία αντώνυμη λέξη για καθεμιά από τις λέξεις του κειμένου με την **έντονη γραφή**, λαμβάνοντας υπόψη τη σημασία τους στο κείμενο: **φυσικών, εμποδίζουν, παρακινεί, αποδυναμώνει, συμβατικά.**

(μονάδες 5)

Γ1. β. Να δημιουργήσετε μία πρόταση για καθεμιά από τις αντώνυμες λέξεις που επιλέξατε, έτσι ώστε να γίνεται φανερή η σημασία τους (μπορείτε να διαφοροποιήσετε τον γραμματικό τύπο ως προς την πτώση, τον αριθμό, το πρόσωπο, τον χρόνο κ.λ.π.).

(μονάδες 5)

Γ2. α. «Αναφέρθηκαν και στα κόμικς της Μάρβελ, που μετά το 1962 παρουσίαζαν νέους σούπερ ήρωες»: Να εντοπίσετε την αναφορική πρόταση και να την χαρακτηρίσετε είτε ως παραθετική είτε ως προσδιοριστική, ανάλογα με τις πληροφορίες που αυτή περιέχει σε σχέση με τον προσδιοριζόμενο όρο.

(μονάδες 2)

Γ2. β. Να αιτιολογήσετε την απάντησή σας.

(μονάδες 3)